

DANSK UDVIKLINGSSTØTTE TIL MENNESKERETTIGHEDER I MELLEMMERIKA

Det Inter-amerikanske menneskerettighedssystem | Retsopgør efter folkemordet i Guatemala

Resultat: Styrket arbejde for historisk sandhed og retfærdighed

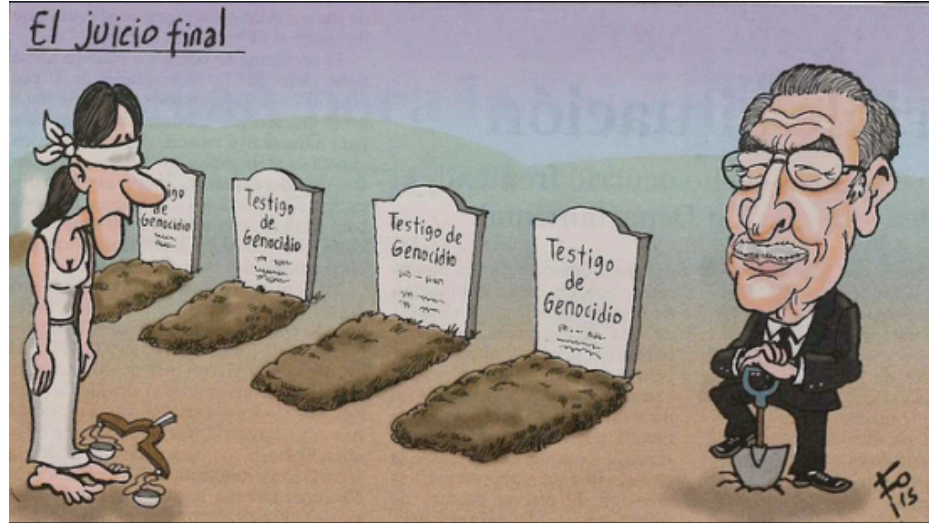
Baggrund

Borgerkrigen i Guatemala varede i 36 år fra 1960 frem til 1996, og det anslås at mindst 250,000 civile mistede livet under konflikten. Størstedelen af dem var oprindelige folk fra Maya-folket.

Under konflikten var der perioder med lav og høj intensitet hvad angik de væbnede styrkers indblanding. De fleste studier viser at hæren i Guatemala var mest intensivt involveret i konflikten fra 1981 og frem til 1983, og at der var flest ofre i denne periode (myrdede, sårede, fordrevne og torturerede). I disse år var de væbnede styrker styret af en udtalt anti-kommunistisk politik, og styret udpegede etniske grupper fra Maya-folket i provinserne Huehuetenango, El Quiché, Baja Verapaz og Chimaltenango som sympatisører med den kommunistiske ideologi. Derfor beordrede staten, gennem den såkaldte 'afbrændte jords politik', en ødelæggelse af maya-samfundene i disse områder.

Omkring 626 massakrer mod mayaerne blev i disse år "gennemført gennem 'ekstremt grusomme handlinger' rettet mod at udslutte personer eller grupper 'udpeget som fjender' og for at 'terrorisere befolkningen'"

(Citat fra Den Inter-amerikanske Menneskerettighedsdomstol)

Sagen mod Ríos Montt og embedsmænd

Efter fredsslutningen i Guatemala har flere organisationer - i samarbejde med overlevende og efterladte ofre - forsøgt at starte et retsopgør i landet. Dette viste sig i vid udstrækning umuligt, og derfor har flere ofre gennem organisationer siden præsenteret deres sager i det Inter-amerikanske menneskerettighedssystem. Efter mere end ti års kamp for sandhed og retfærdighed, er det de senere år lykkedes for mere end tusind ofre at starte en proces i Guatemala (i samarbejde med organisationerne [AJR](#), [CALDH](#) og Guatemalas anklagemyndighed). Hermed har efterforskningen af folkemordet og andre forbrydelser mod menneskeheden udmøntet sig i en retsproces mod den tidligere general Efraín Ríos Montt, som de facto var Guatemalas præsident fra 1982-83, og imod flere af hans højtstående embedsmænd.

Anklagerne angår mere end 60 massakrer og angreb begået af Guatemalas hær mod Maya-Ixíl-befolkningen. Disse angreb gjorde brug af voldtægter og tortur og efterlod 1,800 dræbte samt et stort antal internt fordrevne.

Pro-Derechos programmet muliggjorde

- Programmet har skabt et tættere samarbejde mellem partnerne, som har gjort det muligt at have en fælles koordineret strategi i arbejdet for at føre sagen internationalt.
- Således har flere partnere i programmet præsenteret en sag ved Menneskerettighedskommissionen angående krænkelse af retten til domstolsprøvelse. De organisationer som har underskrevet sagsanlægget er *Asociación Justicia y Reconciliación (AJR)*, *Center for Justice and International Law (CEJIL)*, *Centro para la Acción Legal en Derechos Humanos (CALDH)* og *Bufete Jurídico de Derechos Humanos (BJDH)*. De to sidste har via *CEJIL* modtaget støtte under Pro-Derechos.
- For at underminere den nuværende retorik fra regeringen i Guatemala, som nægter at der fandt et folkemord sted, er Menneskerettigheds-kommissionen konsekvent begyndt at bruge termen 'folkemord' i flere sager om Guatemala, hvor det er relevant.
- Partnerne har skabt synlighed om sagen i diverse nationale og internationale fora, for at fremhæve at det er en sag som har afgørende betydning for den kollektive hukommelse, og for muligheden for at opnå sandhed og retfærdighed for befolkningen i Guatemala.
- Retsopgøret og den øgede bevidsthed om folkemordet skaber forståelse for at alvorlige krænkelse af menneskerettighederne i Mellemamerika bør straffes, og dermed forebygges fremtidige krænkelse og forbrydelser mod menneskeheden.

Fra marts til maj måned i 2013 var verden således vidne til en historisk begivenhed: for første gang i verdenshistorien blev en tidligere præsident retsforfulgt og dømt for folkemord i sit eget land.

Organisationer anfægter annulleret dom

Rets sagen kulminerede d. 10. maj 2013 og idømte Ríos Montt 80 års fængsel for folkemord og andre forbrydelser mod menneskeheden. Dog blev dommen annulleret allerede 10 dage efter af Guatemalas forfatningsdomstol, da forsvaret ankede dommen med hentydning til en række teknikaliteter under retssagen.

Under Pro-Derechos programmet har flere af partnerorganisationerne derfor præsenteret en sag ved den Inter-amerikanske Menneskerettighedskommission, i hvilken de fremsætter at annulleringen af dommen er i strid med flere artikler i den Inter-amerikanske menneskerettighedskonvention og andre inter-amerikanske konventioner. Organisationerne ansøger om, at kommissionen anvender *per saltum* kriteriet (hurtig behandling af sagsanlægget), pga. ofrenes og de anklagedes fremskredne alder.

Den danske støtte til civilsamfunds-fonden GESCCA (*Gestión del Empoderamiento de la Sociedad Civil*) udgør 15,08 mio. DKK over to år og administreres af de danske NGO'er IBIS og Folkekirkens Nødhjælp. GESCCA har støttet 7 organisationer i Mellemamerika. Gennem Pro-Derechos støtter Danmark ligeledes det Inter-amerikanske Menneskerettighedssystem (kommissionen og domstolen) med 17,5 mio. DKK, og menneskerettighedsorganisationen CEJIL modtager 6 mio. DKK.